

MULADI BRIGITTA

Virágzó mecénatúra – Valahol keleten*

A Leopold Bloom-díj

■ Kiscelli Múzeum, 2011. IX. 3–14.

James Joyce, a dublini születésű író honfitársa, John Ward – a Maurice Ward, a hazánkban is prosperáló, nemzetközi szállítmányozó cég tulajdonosa – Leopold Bloom alakjával teremtett friss kapcsolatot az ír és a magyar kultúra között, azzal a felismeréssel, hogy a seregnyi alkotót számláló magyar kortárs festészet külföldön méltatlanul ismeretlen. Leopold Bloomról, az Ulysses főszereplőjéről nevezte el újkeletű képzőművészeti díját. A már többször rivaldafénybe került, valóságos személyről mintázott magyar származású világhírességet Szombathelyen minden évben megidéznek a Bloomsday-en, ahol a Bloom-díjat osztják július 16-án, ugyanis ezen a misztikus napon és éjszakán játszódik le James Joyce regényfolyamának cselekménye.

A szombathelyi esemény nem téveszteni össze az idén alapított Leopold Bloom-díjjal, amelyre azok a magyar festők pályázhatnak egyedi rajzzal vagy festménnyel, akik elsősorban a nemzetközi reputációjukat, külföldi kapcsolataikat kívánják s képesek építeni. A feltételek között szerepel ugyanis egy külföldi kiállítóhely, szervezet, intézmény befogadó vagy szándéknyilatkozatának felmutatása, amely deklarálja, hogy a művésznek két éven belül kiállítást kívánnak rendezni.

A díj legnagyobb erénye, hogy a művészeknek nem kell egy nehezített pályán átvergődniük már a jelentkezés során. Nincs jelentkezési díj, a befogadó intézmény terén sincsenek megadva szigorú kikötések, lehet az akár egy jelentős magángaléria is, lényeg az, hogy a kiállítás a külföldi ismeretségi kört bővítse, segítse elő.

Már a díj megalapítása is hatalmas jótétemény a magyar kortárs képzőművészet számára, de az a legnagyobb „vívmánya”, hogy nem szab meg korhatárt. Szinte minden magyar díj elnyeréséhez kötelező fiatalnak lenni, ami sok esetben vitatható. (Habár ez az a felvetés okafogyott a díjátadás után, hiszen a hagyományos díjkiírás papírformája szerint éppen egy fiatal, sőt a legfiatalabb művész lett a nyertes.)

A két évente egy festőnek odaítélt, tízezer eurós díj magában foglalja a külföldi kiállítás megrendezésének költségeit, de csak bizonyos százalékát kell erre fordítani, és a cég nagy-lelkűen a szállításban és a szervezésben is részt vállal.

Az idei díj reprezentatív kiállítására, a Kiscelli Múzeum templomterébe hat művész, *Barakonyi Zsombor, Batykó*

John Ward és Batykó Róbert a díjátadón

Róbert, Kis Róka Csaba, Szűcs Attila, Ágnes von Uray és Vécsei Júlia alkotásait válogatta be a nemzetközi zsűri. Caroline Hancock, független kurátor és író, Alice Maher író képzőművész és Andrzej Szczerski, a krakkói Jagelló Egyetem adjunktusa nemcsak a műveket tanulmányozták alaposan, hanem a jelöltek műtermeibe is ellátogattak egy személyes beszélgetésre, ami a díjazott kiválasztásában döntő jelentőséggel bírt.

A festészetet szeretjük szóban-írásban anakronisztikusnak, időről-időre korunkat nem kifejező médiumnak kikiáltani, szakmai beszélgetésekben naponta eltemetjük, s hogy eközben a festőink mégis dolgoznak, s ezzel a festészet az egyik fontos művészeti műfajunk maradt, illetve milyen hatalmas potenciál rejlik benne, arra nem egy hazai és nemzetközi gyűjtemény – a magángalériák művésznévora – hívja fel a figyelmünket, és most egy magát közép-európai lelkületünk rokonának valló ír üzletember is.

Egy díjnak persze nem kell feltétlenül a legaktuálisabb művészeti módozatokat támogatnia, de John Ward hangsúlyt helyezett erre a momentumra is, és együttműködve a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum mellett működő ACAX nemzetközi képzőművészeti irodával, hozta létre a pályá-

zatot, a feltételrendszert, és a kiállítás szervezését is közösen bonyolították. A progresszív varázsszó belekerült a pályázati kiírásba, nem véletlenül, hiszen a festészet megújítását célzó alkotók képesek lehetnek – a körülmények szerencsés együttállása mellett – egy nemzetközi közegben is érvényesülni.

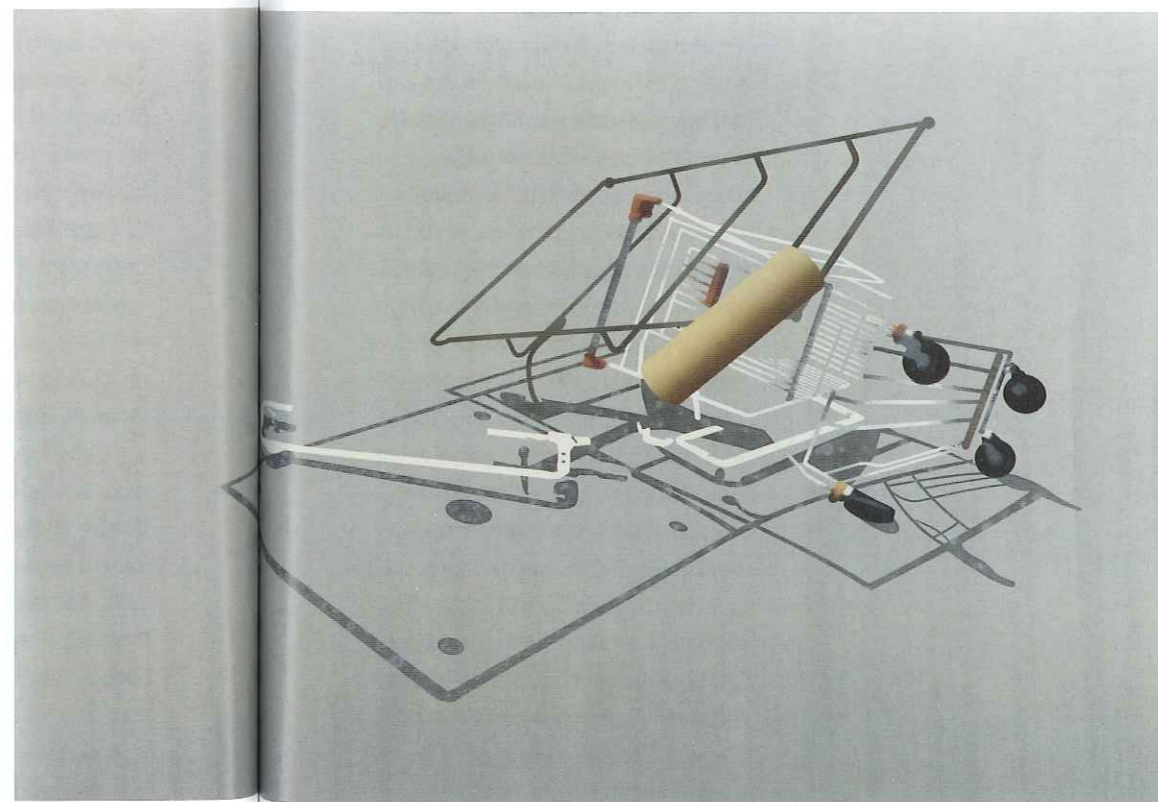
S hogy miben rejlik a progresszivitás a festészetben, azt éppen a Leopold Bloom-díj nyertese, Batykó Róbert fogalmazta meg a tavalyi AVIVA-jelölésén felvett interjúban.

„A műfaj alapjait, a rajz, illetve az anyaghasználat lehetőségeit gondolom újra. Vektorgrafikus szoftvereket használok, melyek a kép szerkezeti felépítésére hatnak, míg a maszkolós technika és a különféle festékanyagok együttes használata a kép felületén hoz létre különleges vizuális élményt. Az ember alkotta környezet és tárgyi világ analizálásával értelmezem a »valóságot«.”

Batykó hűvös eleganciával és kimért precizitással létrehozott talányos festményei közül az egyiknek *Serendipity* a címe. Aki szereti a könnyed amerikai filmeket, biztos találkozik ezzel a kifejezéssel a John Cusack és Kate Beckinsale főszereplésével készült film címekeként. A kifejezést a „leglefordíthatatlanabb” idegen szavak között tartják számon, ugyanis csak bonyolult magyarázattal ültethető át más nyelvre. A repertoárban számos bonyolult interpretációs kísérlet szerepel, mint pl. a véletlenek szerencsés egybe-

esése; nem tervezett, szándéktalan boldog rátalálás; meglepetésszerű, nem várt felfe-

Batykó Róbert:
Serendipity
2010, olaj, akril,
vászon, 145×220 cm

dezés. Talán az utóbbi fejezi ki legjobban azt, amit Batykó a munkája során „serendipitynek” nevez, ami nemcsak a tárgyakra való rátalálásra, hanem a tárgyak eredeti képe és az anyag többszörös vizuális metamorfózisa utáni kész alkotás meglepetésszerű megjelenésére is vonatkozhat.

A festészet megújulásának kérdéseiben már régóta foglalkoztat a kérdés, hogy hogyan lehet a kortárs festészet korszerűségére vonatkozó elvárásainkat megfogalmazni és az a felismerés, hogy – bármennyire is ellentmondásos – most sokkal kevésbé a téma, mint a technika megújítása felől közelítő művészek munkáiban érhető tetten a „korszerűség”, a „progresszivitás”. (Persze a festészet történetben ez többször ismétlődött, elég az impresszionistákra gondolnunk).

Az első nagy meglepetés számomra a kortárs festészetben a rakétaként berobbanó német Matthias Weischer ecsetvonások nélküli, spaklival festett szobabelsői, majd az angol Glenn Brown festékpítményei, később printnek tűnően lapos lecsiszolt felületei voltak, majd a STRABAG-díjas osztrák Cristina Fiorenza a rajz helyett varrott motívumokkal kevert festményei, de még hosszan folytathatnám. Batykó ezen a nemzetközi szinten bizonyára helyet talál majd magának leleményes technikai újításával, vagy, ahogy ő mondja, az alapokhoz, a rajzhoz és az anyaghasználathoz való folytonos visszatéréssel. Számos példa mutatja, hogy egy díjat könnyebb megnyerni, mint egy nívós külföldi kiállításban valóban megjelenni, minden-

esetre jó lenne, ha Batykónak sikerülne.

A szinte csak képzőművészeti díjakban realizálódó hazai mecénatúra helyzetén végigtekintve nem derűs a körkép, a tiszta virág életű eddigi legnagyobb elismerés, az AVIVA-díj (egyrészt a hazánkban újabban divatos kulturális intézményvezetői attitűdnek köszönhetően) megszűnt. Az állami juttatások, díjak, ösztöndíjak helyzete a kulturális politika bizonytalanságai miatt cérnaszálon függenek. A nagy hiányosságokkal küzdő művészeti mecénatúra úgy tűnik, magánkezdeményezések nyomán megvalósuló ösztöndíjak, díjak formájában éled újjá, mint pl. az Amadeus-díj, az Esterházy-díj, a Gundel-díj, a Herceg Klára-díj, melyek mellett most a Leopold Bloom-díjat is üdvözölhetjük.

Jegyzet

*A "Valahol keleten / Somewhere in the east" az Ulysses egyik fejezetének kezdősora. (James Joyce: Ulysses, Párizs, 1922)